GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.
Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.
Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.
All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.
If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

Universitetsbiblioteket

Pedag. Fil. Acta

SKRIFTER

UTGIFNA AF SÄLLSKAPET

SVENSKA FOLKSKOLANS VÄNNER

Tolfte häftet.

Trohet i det ringa.

Berättelse ur folklifvet

af

Aina.

Helsingfors,
Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri,
1885.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

Nämbemansgården låg prydlig och rödmålad med hwita fönsterkarmar tätt inwid landswägen. Rundtomkring såg man frodiga åkrar och ängar, det war en riktigt präktig gård, som nämbemannen fått med sin hustru, då de gifte sig.

Inom hus war det naturligtwis också fint med granna tapeter i alla rummen och gardiner för fönstren, ty det war husbondens högsta önskan, att de skulle hafwa det „såsom herrskap". Hustrun war också swag för alt slags slärd och ju grannare de kunde få, desto nöjdare war hon.

De ägde endast twänne barn, en son och en dotter; flickan, som war äldre, hade i dopet fått de granna namnen Emelia Alexandra, gossen hette rätt och slätt Berndt såsom far och farfar.

Nämbemannen lade aldrig själf hand wid jordbruket, han kom knapt en gång i månaden ut på åkern att se efter arbetsfolket, ty, då han icke war borta i tjänstegöromål, eller på besök hos herremännen och de förnämste husbönderne i socknen, tog han emot främmande hemma och satt styf och rak i salsgungstolen med en lång silfwerbeslagen pipa i munnen. Wärdinnan tykte också mest om att dricka kaffe hemma eller borta med någon bekant och så fick hushållet gå som det kunde; alt war lämnadt i legda händer.

Både Emelia och hennes bror hade något år gått i skola i närmaste stad, emedan det ej ännu fans någon folkskola i deras hemsocken. Sedan togo föräldrarne dem hem igen och tykte, att de woro tillräckligt lärda.

Dottern satt mest och wirkade spets wid fönstret, där hon kunde se alla förbiåkande; något gröfre arbete brydde hon sig aldrig om att göra och wågade sig knapt ut i köket för att inte sota ned sina fina kläder. Berndt hade också fått lätjefulla wanor, han följde oftast med fadern, då han war borta, eller satt han och rökte inne i farstukammaren hos modern och systern.

Han war en ståtlig gosse ungefär tjuguett år gammal och modern war riktigt stolt öfwer honom, när han körde för henne till kyrkan i den nya blankmålade kärran.

Alla dagar tänkte hon på, hwilken flicka skulle wara fin och rik nog att blifwa hustru åt hennes Berndt, när han engång skulle taga emot gården; hon talade också härom med sonen, men denne endast skakade på hufwudet och smålog — han hade nog sina egna tankar.

Några stenkast från nämbemansgården låg inåt skogen skomakaren Wiks lilla stuga. Den såg wisserligen ganska låg och oansenlig ut, men likwäl stannade man gärna wid grinden och såg in öfwer den lilla gården med dess frodiga syrenhäckar och röda pioner, som midsommartiden blommade så grant på ömse sidor om stugdörren. Här bodde sedan många år tillbaka „gamle Wiken," som folk brukade kalla honom, fastän han icke war äldre än mången, som gaf honom det namnet, men hans hår hade tidigt grånat och många rynkor syntes i hans ansigte. Gamle Wiken hade nämligen fått pröfwa mycket i lifwet; han hade warit ett så kalladt auktionsbarn, som slitit ondt, frusit och swultit mången gång i yngre åren och blott genom ihärdigt arbete och outtröttlig flit hade han småningom arbetat sig upp till wälstånd. Några år lefde han så, lycklig och förnöjd i egen stuga med sin unga hustru, då kom en swår feber och hämtade sorg och död till månget hem.

I flere weckor kämpade den raska skomakarehustrun med lifwet, men döden segrade till slut och med förkrossadt hjärta följde mannen henne till grafwen. Nu hade han kwar blott sitt enda barn, lilla Maria, en glad, blåögd flickunge, som skrattade och sjöng från morgon till kwäll och på alt sätt försökte trösta sin far. Ofta måste han småle åt flickans lekar och tackade Gud för den glädje han hade af henne; men aldrig glömde han sin unga hustru och därför gifte han icke häller om sig, utan hjälpte sig så godt han kunde med det lilla hushållet, tils Maria blef äldre. Hon lärde sig också tidigt att göra nytta och före sitt tionde år war hon redan faderns lilla hushållerska. Af naturen

tyktes hon förstå sig på att hålla alt i ordning i stugan och om kwällarne hjälpte hon sin far, när han tog sig en fristund för att gräfwa i den lilla täppan, som han kallade „sin trägård".

Skomakaren Wik war aldrig lyckligare, än då han syssslade bland sina blommor och buskar en stilla sommarafton: „Ute under den blåa himmelen är det som i en stor kyrka," brukade han säga, „där sjunga fåglarna psalmer till Guds pris och då röres äfwen människans hjärta, så att hon tackar och lofwar Herren för alla Hans wälgärningar". Så talade gubben, ty han hade tidigt lärt sig att älska Guds ord och därifrån hämta råd och hjälp i alt, hwad han företog sig. Därför hade han också ett förnöjsamt sinne både i glada och sorgliga dagar. Han tänkte icke såsom mången annan i samma förhållanden: „Jag är ju endast en fattig skomakare, hwad tjänar det till att wara så sammwetsgrann och noga med ett så simpelt arbete och så ringa som jag är, annat wore det, om jag skulle wara präst eller doktor". Nej han hade redan för längesedan tagit till sitt rättesnöre detta bibelspråk: „Den där trogen är i det minsta, han är ock trogen i det mer är, och den i det minsta orätt är, han är ock orätt i det mer är", och „Herrens öga skådar öfweralt".

Ofta talade han härom med Maria och inpräglade dessa ord djupt i hennes hjärta; själf lärde han henne både läsa och sjunga psalmer, och hwarje söndag, om wädret medgaf, såg man dem wandra till kyrkan. På söndagseftermiddagen åter sutto de och läste tillsammans på en liten träbänk utanför stugan, då det war warmt och wackert, medan swalorna flögo fram och tillbaka öfwer deras hufwuden och humlorna surrade bland blommorna rundtomkring dem.

Nämdemannen war deras närmaste granne och de enda lekkamrater Maria wetat af, woro Berndt och hans syster; men som Emelia war flere år äldre och dessutom hade ett missnöjdt lynne, brydde hon sig aldrig mycket om den lilla glada Maria. Brodern däremot lekte allra hälst med „gamle Wikens" flicka; de plockade smultron tillsammans, lagade wisplar och näfwerkorgar och alt sådant, som barn på landet taga sig före. Berndt hade också ett godt hjärta och fastän han alltid därhemma fick

sin wilja fram, lät han ändå Maria bestämma lekarne och hjälpte henne, där han kunde, med hennes små arbeten.

„Han är en god gosse," brukade gamle Wiken säga, „skada bara att föräldrarne icke förstå att fostra upp honom rätt, men wår Herre har sina tankar och kan wäl göra en bra karl af honom i alla fall".

Åren gingo fort. Berndt war såsom nämdt tjuguett år, Maria hade nyss fylt sjutton, och fastän hon icke kunde kallas wacker, såg hon innerligen treflig ut med sina glada ögon och sitt glänsande, ljusa hår. Wisst war det sant att hon inte hade någon grann ylletygsklädning att taga på sig till kyrkan; icke ägde hon häller någon fin paltå eller dyrbar sjal, men hennes ljusa bomullsklädning såg så ordentlig ut och den swarta silkessjaletten slöt sig helt prydligt kring hennes röbblommiga ansigte.

Ingen hade så röda kinder och så glada ögon som Maria, tykte Berndt; han tänkte hwar gång på henne, när modern talade om klockarens Hilda och de rika gårdsdöttrarna, som hon tykte skulle passa till hustru åt hennes son. Men, när Berndt engång sade åt henne, att Maria war den bästa flicka han wiste af, skrattade hon blott och menade, att en sådan obetydlig skomakaredotter kunde just duga till dagswärkarehustru, men ingalunda passa till wärdinna på en stor gård.

Berndt teg, tog sin mössa och gick ut; det gjorde han sedan alltid, hwarje gång modern tog upp samma tal.

Emelia hade emellertid fått en friare alldeles efter föräldrarnes sinne. Det war en ung karl, som slagit upp handelsbod i kyrkobyn; han kallades herr Blomros och war „så fin som den finaste herre", sade nämdemansmor. Det war hans ståtliga wäxt och de granna kläderna, som stuckit henne i ögonen; aldrig frågade hon efter, om han war en redbar människa och hade sin handelsrörelse utan skuld. Herr Blomros hade småningom gjort sig alt mera bekant i nämdemansgården, tils han slutligen friade till dottern och fick ja.

Nu blef det ett bråk och bestyr med utstyrseln; fadern reste själf till staden och kom hem med swart sidentyg till brudklädningen samt diwerse annat. Emelia skulle nu bli fru, där-

för måste hennes utstyre blifwa dubbelt så fint som annars, menade föräldrarne.

När Maria en söndagseftermiddag tittade in i granngården, blef hon genast af wärdinnan bjuden upp i windskammaren för att se på alla Emelias presenter och nya kläder. Där fans fullt upp af allting, både linne-, säng- och gångkläder och modern glömde ej häller att berömma hwarje plagg och prisa, huru godt och präktigt det war. „Ett sådant utstyre måste också den flicka ha, som Berndt gifter sig med", sade hon slutligen, „rikt skall rikt ha och en fattig brud will jag inte höra talas om". Det ordet träffade Maria så besynnerligt i hjärtat och huru hon än försökte slå bort det, kom det alltid tillbaka igen.

„Ja det är nog mig, som hon menar", tänkte flickan, när hon wandrade hemåt. „Berndt brukade alltid kalla mig sin lilla brud, när wi woro barn och nu, sedan jag blifwit stor, wille nämdemansmor wisa, att jag aldrig ens skall tänka dität". Tårarne kommo Maria i ögonen, hon war ej den, som wille tränga sig på rikt folk, men det war nu engång så, att hon höll Berndt så hjärtligen kär, hon kunde ej hjälpa det och därför föllo de bittra orden så tungt på hennes hjärta.

Då hon kom hem, satt fadern och läste wid fönstret och som hon ej wille låta honom se sina tårar, gick hon genast ut igen och band upp några blommor, som en regnskur på förmiddagen slagit ned.

Just som hon stod där helt bedröfwad och förgråten, ropade en wälbekant röst bakom henne: „Hwarför gråter du Maria, som alltid brukar wara så glad?"

Hon wände sig förskräkt om och där stod Berndt och lutade sig öfwer grinden; hon försökte genast se gladare ut, men swara kunde hon ej.

„Gråter du kanske, för att du inte har sådan grannlåt som syster min därhemma?" frågade han skrattande.

„Åhnej Berndt, sådana fina kläder skulle inte passa för mig, dem har jag aldrig längtat efter, det wet du nog".

„Jo jo Maria, det wet jag, men jag wet också, hwarför du i dag har gråten i halsen; Emelia talade om för mig, hwad mor sade åt dig däruppe. Hör nu också på mig och sätt tro

till hwad jag säger. Mins du Maria, när wi båda woro barn, huru wi då lekte brud och fästman? Jag tykte alltid, du war den snällaste flicka i hela wärlden och så tycker jag ännu, därför skall det bli allwar af leken och wi två skola inom året wara man och hustru.

„Kära Berndt," sade flickan helt häpen, „tala inte på det sättet, hwad skulle nämdeman och wärdinnan säga, om de wiste af det?"

„De skola få höra det i denna kwäll", menade Berndt ifrigt, „din far har jag ingen rädsla för, han har alltid warit wänlig mot mig och föräldrarne ha häller aldrig hittils satt sig emot mig".

Maria skakade bekymrad på hufwudet, hon hade inte samma glada tro på att alt skulle gå så lätt, men Berndt tröstade henne och sade slutligen innan han gick: „War du bara glad och lugn Maria, det må gå huru som hälst, så är du ändå för mig den käraste på jorden".

Så slutades detta samtal, Berndt skyndade raskt hemåt och Maria gick in för att laga kwällswarden åt sin far. Inte kunde hon, såsom Berndt bedt, wara lugn och wiss, när hon tänkte på framtiden, ty hon kände så wäl, huru högmodiga nämdemannens alltid warit; men hwar gång hon tänkte på Berndts sista ord, slog hennes hjärta af en innerlig glädje.

Weckan förgick emellertid, utan att hon hörde ett ord, eller råkade någon från gården. Om söndagen war wädret regnigt och fult, så att hwarken gubben Wik själf eller Maria gick till kyrkan; på eftermiddagen, just då de tagit fram sina psalmböcker för att tillsammans sjunga en aftonpsalm, hördes steg i farstun och Berndt trädde in.

„Det war ett rart främmande," sade gamle Wiken wänligt, "stig fram och sitt ned". Den unge mannen satte sig på bänken under fönstret, med sin wåta mössa mellan fingrarna; gubben Wik talade om wädret, årswäxten och dylikt, men de båda unga woro nästan swarslösa och sågo bekymrade på hwarandra, slutligen sade Berndt: „Efter jag wet, att raka wägen alltid är den ginaste, som ordstäfwet lyder, så will jag nu riktigt säga sanningen sådan den är. Sista söndags talade jag, som du

mins, med dig Maria, och sade att du men ingen annan skulle bli min hustru. Jag war inte rädd för er, sader Wik, men Maria menade, att mina föräldrar nog skulle sätta sig emot oss. Samma kwäll sade jag därhemma höfligt och stillsamt, hwad mitt beslut nu war, men då blef där gräl och ledsamheter utan ända. Hur wackert jag än talade, så hjälpte det till intet; de foro ut mot oss med sådana ord, som jag gärna wille glömma, om det wore möjligt. Till sista slutet teg jag och lät dem hålla på; men hela natten tänkte jag på det och sedan weckan ut, tils det ramn mig i sinnet, att tiden ändrar folks tankar. Wi äro unga wi, Maria och jag, wi kunna wänta, men den, som inte will bli och hänga hemma sålänge, det är jag det. Strax efter min systers bröllop, far jag till staden och skaffar mig plats på något skepp; det har jag också sagt åt föräldrarne och far blef twär igen, men mor menade, att det war bäst, jag reste och slog mina griller ur hufwudet. Jag tänkte, att mitt onda satt i hjärtat och det blir aldrig bra, förrän jag får dig Maria, men det wille jag nu inte säga för att icke förtreta de gamla".

„Det war en ledsam sak det här," sade sader Wik, då Berndt slutat att tala, „nog wiste jag alltid, att det war godt er unga emellan, men swårt är det, när barnens wilja sätter sig upp mot föräldrarnes, därför är det rätt gjordt af dig Berndt att wara tålig och wänta. I skriften står ett sant ord för den tålmodige också: „Den som råder sitt sinne, är bättre än en, som städer winner". Herren skall nog till sist styra alt till en god utgång."

„Så tror jag med", sade Berndt och skakade kraftigt gamle Wikens hand, „gråt bara inte Maria, alt skall bli bra, när jag efter något år kommer tillbaka".

„Du är en redlig gosse," sade sader Wik med en tår i ögat, „Gud wälsigne er kära barn. Inte har du Berndt sett efter rikdom och stora ägodelar, men ett godt wal har du gjort i alla fall, det säger jag, fast jag är flickans egen far. Hon är flitig, stilla och gudfruktig och kommen i engång tillsammans, så tror jag säkert, att wår Herre låter eder wäl gå, om i såsom min saliga hustru och jag tagen detta till ert rättesnöre: „War trogen äfwen i det lilla".

„Tack skall ni ha fader Wik," sade Berndt, „jag skall komma ihåg de där orden".

Par weckor senare firades i nämbemansgården dotterns bröllop med stor ståt och så flyttade de nygifta till kyrkobyn, där de skulle börja lefwa som „riktigt fint folk", sade nämbemansmor och det finaste hon wiste, war att dricka kaffe på säng om morgnarna och att göra ingenting hela dagen lång. Alt detta hade också mågen, herr Blomros, lofwat åt sin hustru och swärmor.

Berndt rustade sig emellertid till sin resa. En wacker höstmorgon tog han afsked af Maria och hennes far samt for till närmaste stad. Därifrån erhöllo de snart underrättelser från honom, att han fått en bra plats på ett stort fartyg, som lastade på utrikes hamnar; han bad Maria wara glad och wänta troget på honom, så skulle de nog engång få lefwa lyckliga tillsammans. Detta bref tröstade Maria öfwer skilsmässan och hon blef snart åter samma glada och hurtiga flicka som förr. Nämbemannens sågo wisserligen ganska snedt på henne, hwarje gång de råkades, men Maria war alltid lika wänlig mot dem och sade aldrig nej, då hon behöfdes wid arbetet på den stora gården. Det war hennes glädje att arbeta och hwad hon än gjorde, försökte hon alltid göra det så godt hon kunde, ty så hade hennes far ända från barndomen lärt henne.

Berndt skref ganska ofta goda, wänliga bref. Det gick honom wäl i händer „fast det i början", skref han, „war swårt för mig, som aldrig pröfwat på hårdt arbete, att taga uti med allwar, men nu ser jag, att hwilan smakar dubbelt bättre än förr".

Han ämnade först komma hem efter ett år, men fartyget hade annan kurs och som han war nöjd med sin plats, stannade han mer än två år borta. Först när det led till jultiden, kom han hem så brun och wäderbiten att de knapt wille känna igen honom.

Först woro föräldrarna mycket nöjda öfwer hans återkomst och fadern talade redan om att han började bli gammal och gärna wille lämna gården åt sonen. Berndt skulle också nu warit nöjd att få stanna på landbacken, men, om han tog emot

den stora gården, måste han hafwa en wärdinna. Hans kära Maria war honom trogen som guld och henne men ingen annan wille han ha, det stod han fast wid.

För andra gången talade han om denna sak med föräldrarne och sade, att hans fulla allwar war att gifta sig med Maria. Modern började då gråta och klaga öfwer, huru olydig son hon hade; fadern åter teg först, men sedan sade han: „Du må gärna för mig taga flickan efter du tycker, hon är så rar, men arflös blir du, det ger jag mitt ord på, Emelia och hennes man få taga emot gården i höst".

Nämdemannen trodde helt säkert, att sonen wid denna hotelse skulle falla till bönboken, eller genast ändra tankar, men däri misstog han sig, ty Berndt swarade höfligt: „Far må göra, som han will med sina ägodelar, jag håller Maria förmer än all wärldens rikdom och i söndag skall det lysas för oss".

Fadern blef mäkta förundrad och mycket ond, men orden woro nu engång sagda och Berndt gick genast till pastorn. Om söndagen lystes det ganska riktigt för honom och skomakarens dotter och par weckor senare blefwo de i all stillhet wigda hemma hos pastorn. Denne hade warit Marias skriftefader och kände äfwen gamle Wiken samt wiste, att han war en allwarlig, rättskaffens man; den wänliga och läskunniga flickan hade warit pastorns bästa skriftskolebarn det året och fått beröm för sina om eftertanke wittnande swar. När han nu läst wälsignelsen öfwer dem och så stadfäst deras förbund, tog han dem hwardera i hand, önskade Maria lycka och sade till Berndt: „En god hustru kommer från Herren, kom ihåg det min wän, ty det har du i dag fått".

Detta war pastorns bröllopstal, och Berndt kände djupt i sitt hjärta sanningen af dessa ord.

Hela wintern bodde de unga i fader Wiks lilla stuga, ty Berndt hade ej ens welat begära husrum hos föräldrarne. Han hade sparat ihop något af sin hyra, så att de nu kunde lefwa utan att lida nöd, dessutom lärde han skomakeri af sin swärfar; han menade nämligen, att det alltid är bra att kunna ett handtwärk, man wet ej, hwad man kan behöfwa här i wärlden.

Om wären for han åter ut till sjös, men ej längre än att han före jul kunde wara hemma igen.

Hösten efter Berndts och Marias bröllop flyttade herr Blomros emellertid med hustru och en liten dotter till nämdemansgården, som de nu öfwertogo, medan de gamla fingo boningsrum i en byggning på gården. Herr Blomros skötte till en början fortfarande sin handel, men sedan slog han sig endast på jordbruket. Många påstodo äfwen att, om ej swärfadern nu kommit honom till hjälp, skulle han i alla fall fått sluta med handeln, så skralt hade det gått för honom.

Nu lefde de dock präktigt igen, men om nämdemannen sällan brukat se efter utarbetet, så förstod sig hans swärson icke det minsta därpå. Allt, hwad han låtsade förstå, slog illa ut, ty han war så okunnig, att han knapt wiste tiden, då man skulle så eller skörda; slutligen lämnade han alt wind för wåg, som man säger och lefde hwarje dag så lätjefullt och öfwerflödigt, att det war sorgligt att se.

Gården, som under så många år warit utan en husbondes tillsyn, började småningom förfalla; åkrarne buro usel gröda, dikena runno igen och mossa wäxte på de stora ängarna. Innan Berndt den följande wåren reste ut, såg han nog, huru hans barndomshem wanwårdades och talade äfwen därom med swågern; men herr Blomros, som trodde, att Berndt war grufligt afundsjuk på honom, swarade myndigt, "att det war bäst, hwar och en skötte sina egna affärer".

Berndt hade också wärkligen mycket att tänka på, då han nu skulle förtjäna uppehälle åt hustru och en duktig gosse, föräldrarnes och gamle morfaderns största skatt. Maria hjälpte emellertid troget sin man med hwad hon kunde och hennes glada jämna lynne war hans dagliga glädje. Gärna skulle han arbetat dygnet om för henne och gossen, han tackade innerligen Gud, som skänkt honom en god hustru och ett litet friskt barn.

Den sommar, som nu följde, war owanligt kall och hösten blef mycket blåsig. Maria tänkte ofta med oro på sin man och undrade, om det icke stormade ännu mer därute på det stora hafwet; mången natt låg hon waken och hörde, huru blåsten tjöt i skorstenen. Hon blef därför mycket glad, då hon i no-

wember erhöll bref från Berndt, däruti han berättade, att de nu woro på hemwägen och om några weckor skulle inträffa i den stad, som låg närmast hemtrakten. Dubbelt så fort swängde Maria nu sitt rockhjul och sjöng ännu gladare än förr bredwid waggan.

Emellertid förflöto flere weckor och den unga hustruns wäntan blef alt ifrigare. Hwarje gång det knäpte i stugdörren, trodde hon det war Berndt, som kom och många gånger om dagen tykte hon sig tydligt höra hans hurtiga steg utanför. Maria tänkte hit och dit, slutligen erhöll hon åter ett bref, som gaf henne wisshet, men — en förskräcklig wisshet.

Brefwet war ifrån styrmannen på det fartyg, med hwilket hennes man reste och däri stod att de några dagar förrän de inlupit i hamn, warit utsatta för en swår storm. I mörkret under en hemsk natt, då Berndt skulle äntra upp i masten, snafwade han och föll ned på däcket; sanslös och illa skadad låg den raske sjömannen där och i samma tillstånd förblef han, ända tils de wid ankomsten till hamnen kunde föra honom på lasarettet.

Alt detta beskref styrmannen i sitt bref och slutade med att säga, huru Berndt, så fort han kom till sans igen, altjämt frågade efter sin hustru.

Den stackars Maria måste flere gånger genomläsa brefwet, innan hon riktigt fattade den sorgliga nyheten, sedan satt hon nästan förkrossad af det hårda slaget och kunde hwarken tala eller gråta. Den gamle fadern såg en stund bekymrad på henne, sedan steg han upp, tog gossen, som låg och jollrade i waggan och lade honom i moderns famn. Då war det, som skulle Maria waknat från sin domning, hon trykte barnet till sitt bröst och började häftigt gråta. Fadern talade under tiden tröstande ord till henne och wisade, huru denna sorg war henne sänd af Gud själf, som wille pröfwa hennes tro, om hon äfwen i den onda dagen som i den goda kunde förtrösta och hoppas uppå Honom.

Sedan började han fundera, huru hon så fort sig göra lät, skulle komma till staden och tog snart sin mössa för att gå till byn och skaffa henne häst och körswen. Maria lade emellertid ihop litet kläder och matsäck åt sig och gossen och dessa omsorger gjorde, att hon småningom återfick något af sin wan-

liga hurtighet; hon wiste, att det är synd att förja oförnuftigt öfwer något jordiskt och allra mest i otid. Ännu kunde ju Herren „låta ljus uppgå i mörkret".

Följande dagen helt tidigt på morgonen begåfwo de sig på wäg; flere mil hade de att åka och mot aftonen började det att regna. Gossen, som war ett owanligt stilla och snält barn, blef nu äfwen trött af den långa resan på en skakande kärra och klagade så att Maria slutligen äfwen kände sig grätfärdig, men just då anlände de ändtligen till staden och hittade, ehuru det war mörkt, lyckligen wägen till lasarettet. En äldre sjuksköterska kom genast ut emot dem och när hon fick höra, hwem Maria sökte där, sade hon wänligt: „Det war riktigt bra, att ni kom, er man ligger bara och ropar efter er, men kom nu först in i min kammare och torka ebra wåta kläder för brasan". Hon tog strax den lilla gråtande gossen i famnen, wärmde honom wid elden och lade honom sedan under det warma täcket i sin säng. Maria tackade henne hjärtligt för hennes godhet, men själf wille hon hwarken tänka på wärme eller hwila, innan hon fått se sin man. Sköterskan uppfylde också genast hennes önskan och förde henne in i en snygg kammare. Där låg nu hennes Berndt blek och med ombundet hufwud på bädden. Då han fick se sin hustru ljusnade hans ansigte af glädje: „Gud ske lof, att du kom Maria", sade han, „nu kan jag dö i frid, då jag ännu en gång i denna wärld fick se dig". Maria kunde ej låta bli att gråta, hon darrade i hela kroppen, men försökte ändå att swara gladt, hälsade från sin far och berättade, att hon tagit gossen med sig. Berndt nickade nöjd, han tyktes ej orka tala mycket, men war glad, bara han såg, att Maria satt kwar på sängkanten. Om natten sof han oroligt af „bara glädje", sade sköterskan, ibland for han häftigt upp och ropade efter Maria, men, då han hörde hennes röst, blef han strax lugn igen.

I rummet, där Berndt låg, fans för tillfället ingen annan sjukling än en tio års gosse, som hade skadat sin arm; Maria fick således lof att stanna kwar hos sin man och sköterskan blef snart så förtjust i gossen, att hon sade sig aldrig hafwa sett ett så snält barn.

Först hyste läkarne största oro för Berndts tillstånd, han

hade fått en swår stöt i hufwudet och wänstra armen, men högra benet war wärst skadadt. För öfrigt hade han ingen matlust, sof litet och hade stora plågor, men tålig war han och klagade aldrig. En dag, då flere läkare warit hos honom för att se på det sjuka benet, sade han sorgset till Maria: „När du gifte dig med en ung frisk karl, kunde du wäl aldrig tro, att du så snart skulle få se din man som en gubbe med träben?"

„Måste benet bort?" frågade hon och kände, att det swindlade för hennes ögon.

„Ja doktorerna ha beredt mig på det i dag, om jag sedan är så stark att jag står ut därmed".

„Herre Gud ja, det är just det wärsta", sade Maria gråtande, „aldrig har jag tykt om dig bara för det du war stolt och wacker, det må du weta; efter hjärtat och sinnelaget har jag sett och du har warit den bästa man i wärlden. Om du bara inte behöfde plågas så grufligt och jag låge där i ditt ställe; dina krafter kunna också bli riktigt slut".

„Det kan nog hända kära hustru", sade Berndt sakta, „men om så sker, att jag snart måste lämna dig och gossen, wet jag, att det är Guds wilja och då få wi inte klaga. Därute på hafwet får man riktigt se, huru liten och usel den starkaste människa är och huru Guds makt allena förmår föra en lyckligt och wäl öfwer de stora djupen, men först här, när jag legat swag och plågad, har Herren på allwar brutit sönder all min egen wilja. Jag har förstått, huru alldeles intet en människa af sig själf förmår och Herren har tagit mitt förnuft till fånga under trons lydnad. Må det gå, som Han will; går jag bort, så skall Gud själf draga försorg om er, låter han mig lefwa åter, så will jag troget tjäna honom i alla mina dagar, så godt jag det kan i min bräcklighet".

„Amen", sade Maria, hon kände i denna stund en frid, som icke war af denna wärlden och böjde sig ödmjukt under sorgebördan.

Efter några dagar inträffade emellertid en förbättring med den sjuke och snart gåfwo doktorerna hopp om att han skulle blifwa frisk igen. Benet behöfde icke häller sågas af, det började läkas, men aldrig mer skulle Berndt kunna röra sig utan

käpp, fastän det blef bättre än man wågat hoppas. Inpå nyåret war han ändtligen så pass rask, att de kunde tänka på hemresan och en glad dag war det, då den lilla familjen åter befann sig i skomakarens gamla stuga. Gubben Wik, som hela denna ängsliga tid lefwat där ensam med sin sorg och oro, hade fått nästan snöhwitt hår, men nu war hans fröjd att återse barn och barnabarn också så mycket större.

Lång tid därefter war Berndt ännu fortfarande swag och kraftlös, samt rörde sig owant omkring med sin krycka; men hans lugna och nöjda sinne gjorde dem alla godt. Dessa sjukdomsweckor hade warit en dyr tid för dem, nästan alla Berndts hopsparda penningar hade gått åt, dock stodo de icke i skuld till någon människa och försökte att nu lefwa så sparsamt de någonsin kunde.

Gamle Wiken hade strax efter Marias resa till staden warit uppe hos nämdemannens och talat om Berndts olycka; fadern hade då sett ganska allwarsam ut och några dagar senare kom nämdemansmor en kwäll helt sent ned till skomakarens stuga och frågade, om Maria haft tillräckligt med penningar. När hon då fick ett ja till swar, hade hon strax sagt adjö och gått igen. „De hafwa nog ändå fars och mors hjärtan för dig Berndt," sade gubben, då han talade härom. „Åhja far det wet jag," swarade den unga mannen, „de woro goda mot mig, när jag war pojke och aldrig har jag haft bitterhet i mitt hjärta mot dem, fast jag måste gå min egen wäg i lifwet."

Då Berndt kom sig litet före och blef wanare att gå, ledde Maria honom en dag, ett stycke på wäg till gården; själf dröjde hon ändå kwar i skogen, medan mannen gick in för att hälsa på sina föräldrar. Båda blefwo de mycket förskräkta, när de sågo honom så blek och mager med kryckan under armen, men, när de började beklaga honom, talade han så gladt och undergifwet om den aga Herren sändt honom, att de ingenting kunde säga endast förundrade sig.

Berndt sade sedan åt sin hustru, att föräldrarne sett bekymrade ut som om de haft någon hemlig sorg; faderns guld-

klocka och den tjocka urkedjan woro borta och inte såg han häller de två gamla silfwerbägarene, som nämdemannen ärft efter sin swärfar och som alltid förr brukade stå på den höga klaffbyrån: „Du skall få se, att deras rikdom smultit ihop," menade han, „gården såg också riktigt ruskig ut. Blomros lär dricka och rumla, har jag hört och Emelia grät så, när jag berättade, huru nöjda wi woro med hwarandra".

Berndt hade gissat rätt. Det började gå nedåt för nämdemannens; magen gjorde nämligen stora skulder öfweralt och då snart nog alla reda penningar åtgått att betala de swåraste fordringsägarene, tillgreps tid efter annan någon häst eller flere nötkreatur. Då wåren kom, låg mycken jord obrukad, emedan det ej fans säd att så ut och följande årets skörd lofwade intet, så illa woro åkrarne skötta. Emelia förstod sig ej alls på att hushålla, hon drack upp, hwad hon kunde få, i kaffe och tröstade sig därmed, när mannen — såsom oftast hände — kom full hem. Hans ständiga göromål war nämligen att resa omkring i socknen med den enda dugliga hästen han ägde. Det stod således ganska illa till på den förr så rika gården.

I skomakarens lilla stuga däremot, rådde frid och trefnad. Wintern hade wisserligen warit dryg nog, men med sträng hushållning hade de dragit sig fram i alla fall. Nu kom det Berndt wäl till pass, att han lärt sin swärfars yrke, ty hwarken till sjöman eller dagswärkare dugde han nu mera. I stället arbetade han flitigt med syl och beckträd och blef snart ganska skicklig; arbete behöfde de aldrig sakna, ty den, som är punktlig och ordentlig samt därtill ärlig, blir gärna anlitad af alla.

Maria å sin sida, skötte så wäl det lilla hushållet, att brödet nästan tyktes fördubblas i hennes händer och, när söndagen kom, hade hon alltid en skål hwit wälling att sätta på bordet och sin blanka kaffepanna i spiseln. Den lilla trägårdstäppan kring stugan war också frodigare och bättre wårdad än någonsin, syrenhäcken hade wuxit och de små körsbärsträna stodo före midsommar alldeles hwita af blommor.

Om söndagarna brukade de wanligen tura om att gå i kyrkan, emedan någon alltid måste wara hemma och se efter gossen, så länge han war så liten, att han ej kunde slippa med.

När det war Berndts och gubben Wiks tur att gå, brukade Maria — då gossen somnat — taga sin postilla och psalmboken och sätta sig på bänken utanför stugan, ty hon menade alldeles som fadern, att också naturen är ett Herrens tempel, där det är godt att få prisa Honom, när man ej är i tillfälle att besöka kyrkan.

En wacker söndagsförmiddag satt Maria på den wackra, skuggiga platsen och läste flitigt. Ja så flitigt läste hon, att hon icke alls lade märke till, huru nämdemannen kom gående förbi och med ens stannade bakom syrenbuskarne för att se in i trägården.

Han hade åldrats mycket under de sista åren och war ej mer så styf och rak som förr: „Här hafwa de så nätt och fredligt", tänkte han, „men wi på wår stora gård ha aldrig någon trefnad haft. Jag kan wäl ändå förstå, att det måste wara för det wi inte warit synnerligen gudfruktiga af oss, men gamle Wiken han har alltid hållit sig till wår Herre, det har hjälpt honom."

Så tänkte nämdemannen, där han stod så allwarsam och begrundande; han hade stannat hemma från kyrkan, emedan han flere dagar känt sig något olustig, nu hade han emellertid wandrat ut för att se på den dåliga åkern, som alla talade om och så kom han på återwägen helt oförmodadt att gå förbi Wikens stuga. Länge stod han kwar där på samma ställe och såg på de wackra blommorna och den räffade gården, såg in genom dörren i den snygga trefliga stugan, men först och sist ändå på den unga hustrun, som satt och läste så andaktsfull och stilla. När Maria wändt om det sista bladet af dagens predikan, tog hon upp sin psalmbok och började sedan med klar röst sjunga den sköna och wälkända sången:

„Jesus är min wän den bäste."

Först när psalmen war slut och Maria gått in, wände nämdemannen sig om och började gå hemåt; men i hans själ rörde sig så många tankar och från denna söndag började småningom uppgå för honom, det ljus, som lyser oss in i dödens natt; han lärde sig att fatta, huru hela lifwet får ett nytt utseende när: „Jesus blir wår bäste wän".

Godt för den gamle mannen att Herren sökte honom innan det blef för sent för honom att wända om; ty ej många weckor därefter insjuknade han i en swår feber. Snart kände han sitt slut nalkas och sände efter Berndt och Maria, med hwilka han länge talade utan wittnen och bad dem om förlåtelse för den orättwisa han begått mot dem: „Numera", sade han, „kan jag med all min ånger intet ändra, ty gården tillhör knappast mera någon af oss. Det räcker inte länge innan alt här får gå rubb och stubb och däraf har jag lärt mig, att det jordiska arfwet är intet, men det himmelska så mycket mer. Herren gifwe det åt er kära barn i rikaste mått, det är min sista bön. Jag hoppas för wisso, att det skall gå er wäl, ty du Berndt har nog walt den bästa delen, att arbeta med flit och gudsfruktan och din raska hustru är det, som först dref dig därtill. Hade hon ej warit så god och bra, skulle du ej så mycket brytt dig om henne, att du för hennes skull lämnade både gods och gård. Så wände Herren min orättwisa mot eder i godt, nådig och barmhertig är Han, Honom ware lof och pris!"

Så försonad med Gud och människor slöt nämbemannen sina ögon till den långa sömnen, uppriktigt sörjd och saknad af Berndt och hans hustru, som gladde sig åt, att den gamles hjärta blifwit wändt till dem, förrän han dog.

Ett år ännu höll herr Blomros sig kwar på gården, men sedan gick det såsom nämbemannen förutsagt; alt hwad de ägde måste gå under klubban och hela familjen stod på bar backe, som man säger.

Emelia war alldeles tröstlös, hon grät och wred sina händer. Mannen åter låtsade bry sig om ingenting och war lika högmodig som förr; i grunden kände han sig dock lika illa till mods som hustrun, ty de hade ju intet mer i wärlden än tre stackars små barn, som dagligen behöfde mat och kläder.

Den gamla modern gick som i en dröm, hon wille ej kunna förstå, att hon nu måste lämna sitt forna hem och äta nådebröd hos andra. Berndt tröstade henne då på alt wis och menade, att det ju blott war till egna barn hon skulle flytta:

„Så länge jag kan arbeta", sade han, „skall mor ingen nöd lida och Maria skall wårda er som en dotter".

Men detta war nästan det wärsta för den stolta gumman, att hon nu som en utfattig stackare skulle komma och be om tak öfwer hufwudet hos sin swärdotter och gamle Wiken, hwilkas fattigdom hon gått så hårdt åt. Hon hade i alla fall ingen annan råd och måste därtill ännu wara glad öfwer att icke behöfwa ligga församlingen till last.

Herr Blomros' enda utwäg till förtjänst skulle nu warit att börja arbeta i sitt anletes swett, men det kände han ingen håg till. Han hade alltid welat wara herremannalik och förstod ej att hwarje rättskaffens man, af huru högt stånd han än är, anser det som sin plikt och heder att arbeta, så länge krafterna räcka. Han hade tagit exempel af några försupna och dåliga herremän, som han — i sin glädje att få umgås med herrskap — gjort förtrolig bekantskap med och så trodde han i sin dårskap, att det war grufligt fint att latas och göra ingenting hela dagen i ända.

I Amerika, hade han nu fått höra, skulle man skörda guld utan minsta bråk och dit begaf han sig därför, med några hoptigda slantar i börsen; hustrun och barnen lämnade han i hemlandet, tils han kunde skicka dem respengar.

Den stackars Emelia skulle nu nästan swultit ihjäl, om ej Berndt och Maria på tusen sätt hjälpt henne och de wärnlösa små. Modern bodde emellertid i skomakarens trefliga stugkammare och hade det så bra hon någonsin kunde önska, men länge räkte det innan hon kunde förmå sitt stolta hjärta att erkänna det. Dag efter dag böjde Herren dock i stillhet det hårda sinnet och slutligen kom den stunden, då hon gråtande kunde säga till Maria: „Du samlar glödande kol på mitt hufwud, såsom det står att läsas i skriften; jag har warit hård och elak mot dig, men du är alltid beskedlig och glad och det fast du får släpa dubbelt mot förr, sedan jag gamla skälle kom i huset".

„Så där får mor aldrig mer tala", sade Maria wänligt, „min mans mor skall wäl wara mig som en egen mor och så är det wäl inte mer än rätt, att barnen wårda sina föräldrar

på deras ålderdom. Det står ju i katekesen: „du skall hedra din fader och moder, på det dig skall wäl gå".

„Ja nog är det sant", sade nämbemansmor, „men alla barn tänka inte så, ofta tycka de att de gamla blott ligga dem till last".

„Gud upplyse deras hjärtan", swarade Maria och måtte de sedan minnas det wackra ordet: „Föräldrarnes wälsignelse bygger barnens bo".

Ännu många år fortfor gamle Wiken att arbeta tillsammans med sin swärson, men, när han blef skröplig, brukade han stulta omkring ute i trädgårdstäppan eller satt han och berättade för sina glada, hurtiga barnabarn, wackra berättelser ur sin bibel, som han kunde nästan utantill.

Nämbemansmor åter, som i ungdomen aldrig kommit sig till att arbeta, hade nu på sin ålderdom af sina egna barn lärt sig denna nyttiga kunskap och numera war hon aldrig sysslolös. Än waggade hon med en stickstrumpa i handen det minsta barnet, än spolade hon till Marias långa wäfwar eller hjälpte hon med matens lagning; alltid hade hon något för händer och därigenom blef också hennes sinne nöjdt och dagen aldrig lång.

Från Blomros hörde man ingenting, han war och förblef borta och ingen människa kunde upplysa, om han ännu lefde, eller om han möjligen dött därborta i det främmande landet. Emelia kunde knappast förja en man, som endast gjort henne bekymmer och sorg, men så mycket mer förjde hon förlusten af sitt förra goda. Nu hade också hon fått lära sig att arbeta för lifwets uppehälle, men för henne blef det alltid ett twång och okunnig samt wårdslös, som hon war, skulle de ofta lidit nöd, om ej brodern och hans hustru räkt dem en hjälpsam hand. Ett barn, den älste gossen tog Berndt i lära hos sig, de andra twå fingo af församlingen litet till hjälp, så länge de woro minderåriga.

Emelia hade en kammare för billig hyra hos ett beskedligt torparfolk, men som hon ej war ordentlig, såg där alt annat än trefligt ut. Golfwet blef sällan skuradt, fönstret war så dun-

kelt af dam och rök, att man knapt kunde se ut igenom det och kakelugnen swart som sot. Det war ej underligt, om barnen icke trifdes hemma, utan hällre sprungo i byn.

Renhet och ordentlighet äro två goda saker och på båda satte Maria stort wärde. Hwarje lördag skurades och fäjades i skomakarens stuga och de älsta barnen kunde redan hjälpa modern i detta arbete, ty här wandes barnen till att syssla med ett och annat efter deras krafter. Färskt granris ströddes på golfwet till söndagen, faderns wärktyg plockades undan i en låda och på bordet breddes en rutig duk, som Maria själf hade wäft.

Berndt hade också till det yttre snyggat upp stugan och bygt en kammare till på gafweln. Det war Marias stolthet denna nya kammare, här hade hon en wacker byrå, uppbäddade sängar med hwita täcken på och gardiner för fönstren. När Berndt någon gång for till staden, glömde han häller aldrig att hämta med sig någon liten prydnad — till „granna kammaren" såsom barnen kallade den, — för att fägna sin hustru. Än war det en wacker kaffekopp, än en tafla eller något bibelspråk inom glas och ram. Då smålog Maria alltid så gladt och tänkte att ingen hade ändå en så bra man som Berndt war och glädjetårar tindrade därwid i hennes ögon.

Berndt hade också köpt sig en symaskin, så att hans arbete nu gick dubbelt så fort. Alla människor i socknen wille också hälst låta göra sig skoplagg hos honom så att han hade fullt upp med beställningar. Men ju mera det fans, desto gladare småsjöng Berndt wid sitt arbetsbord: „När mina gossar bli stora", brukade han säga, "skola wi få en riktig wärkstad här; wi skola wara så flitiga och försöka göra så dugliga skodon wi någonsin kunna. Det är nu just detsamma hwad för arbete man gör, om det är högt eller ringa, blott man är trogen, säger gamle far och den lärdomen har jag försökt hålla i minnet".

„Jag kommer ihåg en så wacker sång, som passar in på de där orden", sade Maria, som satt wid sin spinnrock, och med sin klara röst sjöng hon:

„Ty Herren sade: „I ditt kall,
Där jag dig satt, du tjäna skall,

Ja wärka, lida för mitt namn
I det du hwilar i min famn.

O far ej efter något stort,
Det lilla --- för din Herre gjort —
Är för hans öga mera täkt
Än alt hwad wärldens undran wäkt".

„Så är det, så är det", sade gamle Wiken, där han satt nära spiseln och wärmde sig, ty han war nu ofta frusen och Maria glömde ej att hafwa en god brasa i ordning åt honom.

„Jag har alltid sagt det åt er kära barn och säger det ännu," fortsatte gubben med sin swaga darrande röst, „troget bör man wärka, där man blifwit satt på jorden, så är Guds wilja och sedan skall Herren aldrig öfwergifwa dem, som förtrösta uppå Honom. Han hjälper oss i de jordiska tingen och han har gifwit oss detta sköna löfte:

„War trofast intill döden, så skall jag gifwa dig Lifsens krona".

Direktionen för sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“:

Verkställande direktör: *Doktor W. Grefberg,* adr.: H:fors, Mikaelsgatan 3.

Ledamöter: *Folkskoleinspektor V. Öhberg.*
„ *Professor F. V. Gustafsson.*
„ *Filos. lic. I. Heikel.*
„ *Kontorsskrifvaren H. Hollmerus.*

Suppleanter: *Pastor F. L. Bengelsdorff.*
„ *Filos. mag. E. Lagus.*

Sekreterare: *Mag. P. Nordmann* adr.: H:fors, Anneg. 22.

Kassör: *Kassör J. H. Sjöholm,* adr.: H:fors, L. Robertsgatan 13.

Vaktmästare: *H. G. Sundström,* adr.: H:fors, Bangatan 17.

Tillkännagifvande.

Manuskript *till folkskrifter, behandlande ämnen ur fädernesländets historie o. geografi, naturalhistorien, skildringar af seder och bruk, lättfattliga framställningar af frågor rörande landets samhällsskick och statsrättsliga ställning m. m., uppköpas af sällskapet „Svenska Folkskolans Vänner“.*

1001847573

SKRIFTER

Utgifna af Sällskapet

Svenska Folkskolans Vänner.

Första häftet: **James A. Garfield,** president i Nord-Amerikas Förenta stater. Lefnadsteckning, bearbet. efter W. M. Thayer m. fl. Bokhandelspris: *40 pi.*

Andra häftet: **Emigrationen.** Tvänne uppsatser i en af dagens brännande frågor. Bokhandelspris: *40 pi.*

Tredje häftet: **En byhistorie.** Teckning ur folklifvet af Parus Ater. Inhemskt original. Bokhandelspris: *20 pi.*

Fjärde häftet: **Ur Finlands historie.** En blick på Finlands historie. — Per Brahe. — Skärmytslingen på Älgsjö. — Kriget 1808—9. — J. L. Runeberg. Bokhandelspris: *40 pi.*

Femte häftet: **Hårdt prōfvad.** Skildring ur värkligheten af Zakarias Nielsen. Öfvers. från danskan. — **Skuld och försoning.** En berättelse ur folklifvet af Aina. Bokhandelspris: *20 pi.*

Sjätte häftet: **Om kopporna och vaksinationen** af J. H. — **Prästens fosterdotter.** Skildring ur det värkliga lifvet T. A. Thyregod. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris: *30 pi.*

Sjunde häftet: **Om Runorna,** nordens älsta skriftecken. Efter Köbke, Liljegren, Geijer m. fl. af A. O. F. Bokhandelspris: *25 pi.*

Åttonde häftet: **Herodes den Store** af A. Ingerslev. Öfversättning från danskan. Bokhandelspris *25 pi.*

Nionde häftet: **Under skilda fanor.** Berättelse från 1788—90 års krig af P. Nordmann. Bokhandelspris *50 pi.*

Tionde häftet: **Lotsen och hans hustru.** En historie berättad af Aina. — **Berättelse** afgifven af Direktionen för föreningen „Svenska Folkskolans Vänner" till föreningens årsmöte den 9 juni 1883. — **Berättelse** afgifven af Direktionen för föreningen „Svenska Folkskolans Vänner" till föreningens årsmöte den 7 juni 1884 Bokhandelspris *15 pi.*